

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו
בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאווע שליט"א
תלמידו של מורן פוסק הדור בעל 'שבת הלו' זצוק"ל

מתיקות הניסים

מכתבים למערכת

ההתקררות שהצילה מהתמוטטות!

בשנת תשמ"ה, התארחתי אצל קרוב משפחה ביום טוב ראשון של סוכות. היה זה חג הסוכות המלווה בסופות הוריקן. הרבה סכות עפו ברוח החזקה, אך בעל הבית שאצלו התארחתי בנה סכה עם דפנות הקבועות בחזקה בקרקע, ונדל כלנו לקים את הסעודה בסקה.

באמצע הסעודה אחד מבני הבית שהתקרב חש כאבים בראשו ובקש לעלות על מנתו שבצד השני של הסכה ולנוח. אביו הורה לו לנסות להמשיך לשבת עמו, כדי לכבד את היו"ט והאפיזין. אבל כעבור חמש דקות הוא אמר שאינו מסוגל להמשיך לשבת סביב השלחן ועלה על מנתו.

לאחר מספר דקות החלה לנשב רוח עזה והעיפה דלת של סכת השכנים שעל גג הבנין - גבה של ארבע קומות - עד הסכה בה אני נמצאים ששכנה ברחבה שתחת הבנין. הדפן נחתה במהירות לתוך הסכה שלנו, קרעה את הסקר ונחתה על הכסא בו ישב הבן שקבע שוכב על הפטה... הדפן פגע גם בשלחן וכלים יקרים שהיו עליו נפלו ונשברו. ומעצמת החטב נשברה רגל הכסא אע"פ שהיה עשוי מפלסטיק גמיש...

מיד יצאנו כלנו מהסכה מחשש שלא יפלו עוד חפצים מסכנים מלמעלה, ושוחחנו בנסיח' ונפלאותיו שהביא חולי לילד בכדי להצילו מנוק כבד, ונמנע מעמנו צער ועגמת נפש לרוץ עמו לבית החולים ולהפיר את שמחת הרוח. והתקיים בנו "הפח נשבר" - הכלים היקרים, ואנחנו נמלטנו - הילד ואנחנו נצלטו לחיים.

לבנתים השכן בעל הסכה בגג, ירד בחפזון אלניו ושאל בבקשה אם נזק אחד מעמנו? ספרנו לו את הנס, וכיון שראינו שפסקו הרוחות נכנסנו עמו לסכה ורקדנו יחדיו, כשאנו שרים את הפסוק "אודך ה' כי אנפת בו" ישב אפך ונתחמתי. בנגון של 'ושמחת בחגך ויהיה אך שמח', כדברי חז"ל (נדה לא). שפרשו את הפסוק "אודך ה' כי אנפת בו" - על אדם שנתקע קוף בדגלו ועי"ו הסיד את הספינה שא"כ טבעה בוים. וזה מה שארע אצלנו, שהבן נעשה חולה וחוליו הכביד עד שלא היה מסוגל לשבת ליד השלחן, כדי להצילו מנוק כבד.

יעקב יצחק פ. בארא מארק

משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א

אמות העולם מתדפקים על דלתות בית המקדש בחג הסוכות!

שע"י המינים - באפשיורונו להתבונן ברב חסדי ה' שעמנו, ואף אבותינו עסקו בחפירת בארות. ומחמת כך נקראת השמחה שהיתה בביהמ"ק 'שמחת בית השואבה' - כי בעת שאיבת המים היה בלם מתמלאים בשמחה והודאה לה'. יתברר ושוואבים משם רוח הקדש, דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה. וכה היה אצל יונה בן אמת שיהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה, כדאיאתא בירושלמי (הבא בתוספות סכה ג ד"ה חד, וכן הוא בזילקוט שמעוני יונה א תקט). וכן ידוע מהארז"ל של השמחה וההודאה לק"ה הנם הדרך והמסוגל לדגרות הנעלות ביותר בעבודת האל.

אם המינים כבר לא מרוים אותך...

ועם המינים היו בזקימים במצות נסוה המינים בשפיכתם במזבת, ושם היו יורדים המינים עד השיתין (סכה מט), והם כנגד המינים שהיו יוצאים מבין שני הפרובים - אבן השתייה, וכנגד המעין שיוצא מקדש הקדשים ומגיע עד לפתח בית דוד, ושם הוא מטרה את כל הטמאים ומשקה את כל האיננות שנטע שלמה (יוא טז). ובזה מודים על כל המענינות הנפלאים הללו שבביהמ"ק ועל שאר המענינות שבעולם, וכן הודאה על ההצלה שהיתה בזמן דוד המלך שהתהום עמד להצויה את העולם.

מה תובע האתרוג?

ברם, הצדוקים לא האמינו במצות נסוה המינים, כפיספר בגמרא (סכה מח) על צדוקי אחד שנסוה להגבי רגליו - מפיון שפסרו שהמינים נועדו רק להחיצה, והיה נקל בעיניהם לעשות מהמינים 'עסק' בביהמ"ק ולהודות עליהם לה'.

ולכן על העם רגמוהו באתרוגיהם - פאומרים: אם אינה מאמינו בנסוה המינים עתיד אתה לכפר בך מינים, פיון שהנענועים לד' רוחות השמיים, שהודאה על הרוחות הם מביאים את המינים, שהרי הרוחות מביאות את הגשם וצנינו הבוירא

אמרו חז"ל (סכה נד) שבחג היו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אמות, ואמר רבי יוחנן: אוי להם לאמות שהפסידו לעצמם. וצריך להבין מה ההקשר בין אמות העולם לקרבות שאנו מקריבים בבית המקדש? עוד צריך להבין מהו ענין נענוע ד' המינים לד' רוחות השמיים? וכן מהו ענין שאיבת המים הנעשית בשמחה ועסק גדול בחג הסוכות?

נענועי רוחות...

אלא דהנה בסכות נטלים ד' מינים ומנענעים אותם לד' רוחות השמיים, להודות בזה על הרוחות שאי אפשר לעולם בלעדיהם (פעיית א), והרוחות והאוויר מכילים בין השאר את ה'חמצין' שעל דם האתרוג וישאר המינים וכל הפרות גדלים, שזהו ענין הנענועים - מוליד ומביא לד' רוחות, כנגד הרוחות הנזושות ומקומות את הפרות וכנגד הרוח שאנו מכניסים ומוציאים מגופינו, ולכן אנו מנענעים את האתרוג והבדדים המזכירים לנו את נשימתנו ע"י הריח הטוב שבהם.

ומעתה יבאר מהו ענין שמחת בית השואבה שבו היו שואבים מים בשמחה עצומה, כי אחרי הסיוד של האויר בא המינים שגם הוא סיוד הכל, כי המים מצמיחים את יבול האדמה, וכן בהמות גדלים ע"י המים, והאדם רבו עשוי ממים וכל יצירתו מטופה סרוחה, ועל פן אנו מנענעים את האתרוג והערכות הגדלים על כל מים.

מה הרעש הגדול על ג' לזון מים שאובים?

ועל פן בחג הסכות שהוא זמן של בקשה על הגשם, כדאיאתא (רה טז) שבחג נדונים על המינים, והיו סומכים אגולה לתפלה ומודים על המים, וכן על כל 'מערכת הצורות' והים שעשה שלמה המלך בביהמ"ק ממצען הגיחון עד מצעו השלוח, וכן נקדימון בו גריון ויחניא חופר שיחיו שהשתדלו שהיה מים מצויים לעולי רגלים, היו עוסקים בתעלות המים, מפיון

ע"י החקמים לנענע בהם בכדי שנודה לו על האור הטוב והמים שהוא נוהג לנו. לכן יבוא האתרוג הגדל על כל מים ויתבע את עלבונו מקו - יצאי המלך!

נתנית כח לגוים...

וע"פ זה מובאר היטב מה שיכות יש לאומות העולם בפרי החק, כי פרים אלו קרבים ונקרא בהם הסכפות שבו נדונים על המים, והודעה על המים שעל ידם יש לנו את ההנהגות לאכילה ולמלאכה. וכן שגוים נועדו לשמש אותנו ולרעות את

שייתעסקו בתורה... זה משיב להם: הן אמת שהכל היה צריך להעשות בשביל ישראל, אבל אתם עשיתם הכל לעצמכם והכל נעשה בזכות פרי חק שהקריבו ישראל בנסות!

ולכן תקף לאח"כ ה' אומר לאומות העולם: מצינו קלה יש לי וקשה שמה, לכן ועשו אותה! מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה ספה בראש גגו והקב"ה מזקיד עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בספתו ויוציא. ומזיח סופו על תחלתו - שכל מה שהם בנו - לעצמם בנו.

מתיקות הנענועים!

בחג הסכות כל יודי הולך לבית הכנסת לשלולב בידו האחת וקפסת האתרוג בידו השנייה. בבית הכנסת יטול את האתרוג יחד עם הלולב, ההדסים והענבות שרקשם בסכום רב, וינענע אותם שוב ושוב - לצפון ולדרום, למזרח ולמערב. כל מתפללי בית הכנסת יסבו סביב הבימה הרבה פעמים. עוד כפסוס למערב ועוד נענע לדרום, כשלתעת הכל מוקדקרים כלפי מעלה ושוב מתנוססים כלפי מטה... ורואי ה' מאריכים בנענועים באריכות יתרה; כל נענועי יתרה מרבה בכפוסים בדרך חילו ורחימו. אבל דומה שלמרות כל ה'עבודה' שמשקיעים הכל בנענועים, אין מאתנו יודע לפרש: מה עלינו לכונן במעשה הנענועים הללו?

יודע הנך כיצד לשמח?

בכדי להבין 'נענועי' מה הוא, עלינו לחקור אחר שרש הדבר: נענועים מהיכן למדנו? ממקרא שקטוב (ויקרא כג טו): "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים". אף לא פירש הכתוב כיצד מוקמים את מצוה זו לשמח בלולב, ומסר לחכמים שיפרשוהו, כי הם מוקמים פראוי "עבד את ה' בשמחה", ולכן הם יודעים כיצד לשמח בלולב.

מדוע אין שמחת לולב?

והרמב"ם (פ"ו מהלכות סוטה כ) פירש היאך מצות שמחה בלולב: 'בכל יום ויום היו מוקיפין את

המזבח בלולביהו בידיהו פעם אחת ואומרין "אנא ה' הושיעה נא", "אנא ה' הצליחה נא", וביום השביעי מוקיפין את המזבח שבע פעמים. וכבר נהגו ישראל בכל המקומות להניח תבה באמצע בית הכנסת ומוקיפין אותה בכל יום דרך שהיו מוקיפין את המזבח, זכר למקדש'.

ולכאורה היינו סבורים שתהיה 'שמחת הלולב' בשירת הלויים במוזיקה שירי, וכל העם יהיו מוקדים במוזיקה של מצוה, וחסידים ואנשי מעשה יהיו מוקדין בלולבים שבדיהם, לכל הפחות כשמחת בית השואבה שאינה אלא מדברי סופרים, ונאמר בה: 'מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מקימו'. אבל חז"ל ידעו שיש שמחה שהיא מעלה מן השמחות הללו, כי אמנם השירה משמחת והרקודים מווינים את הלב ומסירים מנונו את העצבות, אבל פגנת התורה בצווי לשמח עם הלולב היא להקיף עמו את המזבח. וכל הואזה ישתומם: הלואת תקרא 'שמחה'?

סדר 'כונות הנענועים' בזמן המקדש!

אלא, דעקר העבודות בבית המקדש היו נעשות סביב למזבח: זריקת הדם - ויורקו את הדם על המזבח סביב; הבאת פתורים - ו'לקח הפנהו הטנא מנדף והניחו לפני מזבח ה' אלהיך'. ועי"ז "ושמחת בכל הטוב...". כי המזבח מרמז ללב (תקינו יתר דר קמ), והדם הנזרק על גבי המזבח מרמז לדם שאדם בלב. וכל העבודות בבית

המקדש היו למטרה אחת - להזכיר לאדם: זכור אל תשכח שהלב פועם בה כל רגע, "קול דודי דופק" בלבך ולחוש לה אהבת עולם אהבתך, ודבר זה מביא לשמחה והפרת הטוב עצומה לבוא יתברך.

השמחה הגדולה ביותר בבית המקדש!

כי כל המביא קרבן לבית המקדש אומרים לו הכהנים: הבאת מנחה - תגיש אותה למזבח! הבאת פתורים - תגישם למזבח! הקרבת קרבן עוף - תגישו למזבח! זכור, הכל הולך אל הלב... הלחם, הפרות והעוף - הכל נהפך לדם שאדם אל לבך וממנו ומתה אותך!

והאדם בא מקו לידי התפעלות גדולה: איזה חסד זה! איזה שמחה היא זו! אין שמחה יותר גדולה מקו שהלב פועל ועובד פראוי. צא ולמד ממנו שכלו אינו פועל בשורה - כפמה הוא היה משלם עבור לב פראוי?! כל הון דעלמא! נמצא שזוהי השמחה האמתית!

ואף בחג הסכות, פאשר צווי התורה הוא "ושמתם לפני ה'", נוטלים את הלולב והאתרוג ומוקיפים עמם את המזבח (עין סוטה ג): ונזכרים היאך הדם סובב בלב ללא דרך, נכנס ויוציא נכנס ויוציא, נכנס דם ללא חמץ ומזון, ושואב מרהא וכלי המאכל את 'מזונו' וחוזר חלילה לגוף... אם כן נדאי הוא שלואת השמחה פגנה התורה!

"ולקחתם לכם" ... לקח מתוק!

א. בעת נענוע ד' המינים לארבע צדדים יש לכונן הודות על הרוחות שה' מביא לנו מארבע כפפות הארץ, שאי אפשר לעולם בלעדיהם (תענית ג), ועל ידם גדלים ארבעת המינים וכל הפרות והמאכלים. ובפרט יש הודות על 'אבי החסדים' - הנשימות, שבהם אנו נזפרים ע"י הריח הטוב של ההדסים והאתרוג.

ג. 'מוליה ומביא', פרושו גם שפשאדם הולך בדרכו הוא יכול ע"י ראייתו להכניס לבו מדות טובות או חלילה מדות רעות, וכגון כשוראה הנצלת חבירו בידו לבא ע"ז ל'קלל קנה' - וזה לרעה, ולטובה - שבידו לרכש עין טובה ולשמח בהצלחת חברו.

ולכה בפעושים בנענועי הלולב 'מוליה' יש לכונן

ב. מנענעים את הלולב באפן של 'מוליה ומביא מעלה ומוריד', ומודים על ה'מוליה ומביא' שהא האדם עצמו, שמכניס הגל ומוציא הגל ואינו יכול להתקיים בלא זה, ומעלה ומוריד זה הגשם שעולה מהים 'למטה' לעננים 'למעלה', ושם הוא מוזכר, ויורד מ'למעלה' לארץ 'מטה', ועל ידו צומחת התבואה מלמטה.

נעשית ע"י הקפת המזבח, מפני שפשמקאים את המזבח הדומה ללב נזקרים בחסד הגדול שלבנו פועם בקרבנו בכל עת ומתיה אותנו בנעמיות ללא שום כלי רפואה וצער, ועל חסד זה יש לכוון בעת ההקפות סביב הבימה בבית הכנסת.

ד. בחג הסכות נדונים על המים, ועל כן ראוי להודות הרהבה בחג זה לה' על שמביא לנו מים ברוח כל השנה, שעל ידם קמית כל הבריאה קלה ואפלו האדם רב גופו עשוי ממים. ה. מצות השמחה בלולב פרושו חז"ל שיהי

להוציא מלבנו החוצה את כל המדות הרעות של פעם, קנאה, שנאה, מחלוקת, תחרות וכל התאוות הרעות; ומביא - להכניס ללבנו את כל המדות הטובות, כעון טובה, לשמחה בטובת החבר, וכדומה.

כיצד נענעו את ארבעת המינים בבית המקדש...?

הרוח המקררת את ההבל והחם בעולם; ופעם על כנפי הראה המקררים את החם בגוף.

להרעיד את הלב בנענעי הלולב...

ושוב מזדקפים כלפי מעלה ונושאים עין לשמים: 'רבונו של עולם, כמה טוב הוא המטר שאתה מוריד לנו מן השמים; אגא, אל יחסרו לנו גשמי שנה!...' שרי' 'בחג נדונין על המים' וזהו הזמן להתפלל על גשמי השנה. ושוב מתזדקפים לעוד כפסוס עז כלפי מטה, להרעיד את הלב שיתעורר מאדשיתו ויתחיל פבר לשמח מחסד ה' אשר מי עשה כמעשיו אשר בראת באדמה פח המצמיח, שממנו צומחים כל הפרות והתבואה!..

אותו ל'רוח' צפון! מה יש שם? - רוח! עכשו תסתובב לדרום ותולוך ל'רוח' דרום - גם שם יש רוח! וגם במזרח ובמערב יש רוח, ד' רוחות הללו הם אלו שהצמיחו את הפרות הנאים והמהדרים והעריבים לחיי שבדידה, הרוחות הללו נשבו ב'כפות התמרים' וב'פרי עץ ההדר' לקמים ולהעמידם בצביונם.

ומנענעים לכל רוח שוב ושוב - בכל פעם מכונים פונה חדשה: פעם על הרוח ש'נושבת' דרך הפה והקנה אל הראות, ומנשבת חניצו ללב; פעם על הרוח המגדלת את התבואה והפרות; פעם על

הרכיב"ם כותב (פ"ז מהלכות סכה ט-ו): 'ומצוה קהלכתה שיגמיה אגדה של שלשה מינין בימין ואחרוג בשמאל, ויזליך ויביא, ויעלה ויוריד, וינענע הלולב שלשה פעמים בכל רוח ורוח, כיצד? מולוך ומנענע ראש הלולב שלש פעמים, ומביא ומנענע ראש הלולב שלש פעמים, וכן בעליה וירידה. והיכן מולוך ומביא? בשעת קריאת ההלל ב'הודו לה' פי טוב' (הודא) תחלה וסוף וב'אגא ה' הושיעה נא' (בגשה).

כונה בכל נענוע...

כצוה לקים מצוה פהלקתה? תתחיל לחשב אף הכל התחיל מהשמש; טול את הלולב ותלויך

אמרו חז"ל ש'בחג הסכות נדונין על המים, ולכן ראוי להודות לה' בחג הסכות על המים ועל הרוחות המביאות את המים במשך כל השנה. שעל ידי הרוחות והמים קמית כל הבריאה, ואף האדם עצמו רבו עשוי ממים. ובכרט בעת נטילת ארבעת המינים עלינו לזכר שפרות אלו ישאר כל מיני הפרות גדלים ע"י חסד המים. ובכרט האתרוג שזקוק למים מרבים כדי לגדול. ובעת נענוע ד' המינים מעלה ומטה, יש לכוון שה' מעלה את המים מהים שלמטה לעננים שלמעלה ושם המים מזדקכים ויורדים מלמעלה אלינו - למטה.

וכן יש לעשות חסדים עם המים ולהשקות בהם אנשים צמאים, ובכרט בחג הסכות ראוי להזמין אושפיזין עניים לסכתו, וישביע ויזרה אותם ממה שחננו ה'. שכה נהג חנוניא חופר שיחין, שחפר בורות מים לעולי הרגלים, וחבר צינורות מים ממעון השילוח עד לכיורים של ביהמ"ק בכדי להשקות את עולי הרגלים, וכדי שיהיה מים לכהנים משרתי ה'. וכן נקדמונו בן גוריון נהג כמותו, ושקר שנים עשר מעינות מים כדי לחבר מהם צינורות לכיורים של ביהמ"ק.

ועל חסד הגדול של המים, היו מכונים ושראל בנענועי הלולב בביהמ"ק. ולכן עשו עסק גדול משאיבת המים הנקרא 'שמחת בית השואבה', והיו שרים ומקדדים שם בשמחה שלא נראתה כמותה מעולם. מתוך הודאה והכרת הטוב לה' על חסד המים המקום את כל היקים והדרים עליו.

ובבית המקדש היו נענועים לא רק בלובל, אלא גם בקרבנות. כל קרבנות שלמים שהיו מביאים לבית המקדש היו עושים בהם תנופה - מוליק ומביא מעלה ומזריד לכל הרוחות (ספ"א ל:); אדם מביא בפורים לביהמ"ק, הפנה תופס את כל הפפורים יחד עם הבעלים ומנענע אותם כמו לולב לכל רוחות השמים. והפנה מפרש לפעלים את התורה שאברהם אבינו היה אומר לאורחיו: וראו ארבעה דלתות שהתקנתי בתוך אהלי - לזכר את חסד ה' המצוה לרוח: "מארבע רוחות באי הרוח", ולזכר את חסד הגשם וחסד השמש שהם מקנמים את העולם, ואלא הרוח הפרות לא יכולים לגדל; 'מוליק ומביא' - זה האדם עצמו שמקנים הכל ומוציא הכל, והוא לא יכול להתקם בלא זה. ומעלה ומזריד - על הגשם שיורד משמים לארץ ומצמיח את התבואה מלמטה, ואף הגשם בעצמו עולה מלמטה - מהים, ומתנקה בעננים, וכך יורד גשם נקי וזה.

עין טובה בלובל...

עוד דבר מרמז ב'מוליק ומביא': שפשאדם 'הולך' ורואה דברים בדרבנו, גידו 'להביא' ולהקניס על ידי ראיותיו דברים טובים לבלו או חלילה דברים רעים, כגון פעת שרואה את חברו מהלך בשוק ובדין סלי מזון, שאוסף לביתו לכבוד 'חג האסוף'... וקנים טובים ורבים לו, הצועדים סביבו בגדים נאים, ויבית מרוח ונאה, ושאר מיני טובות שיש לחברו - עליו לשמח בבלו בטובתו ולברכו מיד פיו בברכת "כי חזק גיחתי שערך" - שסובב על כל שערי הגוף, כגון עינים אזנים חטם פה, ויכון להתפלל על חברו שה' יחזק לו את השערים הללו.

ויסוף להתפלל על שערי ביתו: "ברך בניך בקרבך" - על הבנים שפקרב בית חברו; והשם גבוה שלום - שיהיה שלום בביתו; חלב חטים ישבעך" - אלו מזונותיו שיהיו מצויין לו ברוח תמיד. ובזה יקנים ודברתם עם... וכלכתה בדרך", ובזה יכניס טוב לבלו ע"י ראיותיו. ואלו מקנא

בו ומתמלא עליו בצרות עין ח"ו נמצא שהקניס רע לבלו.

ולכך פשעושים בנענועי הלולב 'מוליק' - יש לכון להוציא מלבונו החוצה את כל המדות הרעות של קנאה, עין רעה, פסס, שנאה, מחלוקת, תחרות וכל התאוות הרעות; ומביא - להקניס לבלנו את כל המדות הטובות, כעין טובה, לשמח בטובת החבר, וכדומה.

וכל המרבה בנענועים - משבח...

לפיכך נהגו ישראל קדושים גם לנענע וגם לפסס, לפי כל הדעות והשיטות (עין ר"ח, ר"ו וריטב"א ספ"א לו, ו"א סימן תרנא באר היטב ס"ח יח), כי כל הדעות אמת (עין שו"ת מהרש"ל ספ"א פג) - 'מוליק' - להודות על הנשימות היוצאות, 'מביא' - על הנשימות הנכנסות, וכספוס - על שם "אז ירננו עצי היער", שקול כספוס האילנות המתנענעות ברוח נשמע כקול שירה וזמרה, ואף הנענע והכספוס שבלולב הרי הוא 'קשיר יושר על המזבח', שפעת הנענע והכספוס מודים ומשבחים לה' על חסדיו כנ"ל. וכל אחד יוסיף מדיליה פנות הנזכרות מלב תמים ונאמן בלוראו, כגון שפשי'מוליק' את ד' המינים; כגון שפך אשר יש לו: פרנסה, בית וכל אשר בו, משפחה וכו' - הכל שיהי לבורא עולם, וכשי'מביא' אליו את ד' המינים; כגון שהשי"ת הוא המביא לו טובות אלו.

זעקות מסביב למזבח...

ובחג הסכות היו כלם באים בלובליהם למקדש והיו מקיפים את המזבח הדומה ללב, שיהי על המזבח זורקים את הדמים פפגלת הלב שבו מרוצת הדמים, וזעקים 'הושע נא', היו זעקים בקול את האות ה"א שרומז על הנשימות: 'הו-שע נא'... הו-שע נא' - אמה נותן לנו עוד נשימה ועוד נשימה ואנו מעריכים זאת, ומבטאים זאת לפניה במוקם הקדוש הזה.

שעשועים' בהושענות...

הנביאים היו רגילים לזעק 'הו' בלשון צער, ובבית המקדש היו זעקים 'הו' פזעקה של שמחה,

מתיקות שיחה

רבנו של עולם, מודים אנו לפניך על חסדך הרבים שעלינו, ועל הרוחות שאתה מנשב לנו המיד כדי לקיים את העולם, שגם הפרות ושאר המאכלים גדילתם ע"י הרוחות המביאות על הפרות את הטל להצמיחם, וכפרש שמהרה יש לנו נשימות שזה מקור חיותנו.

זכני שבעת שאנענע את ארבעת המינים לארבע רוחות השמים אכון להודות לך על חסדך שאתה מביא לנו רוחות טובות מארבע כנפות הארץ, וע"י הרוח הטוב שבהרסים ובאתרוג אוזר בחסד הגדול שאנו נושמים בכל עת בקלות ובנענועות ללא שום כלי רפואה ויסורים.

מודים אנו לפניך על הגשמים ומעונות המים שאתה נותן לנו כדי לקומנו, כי כל הבריאה זקוקה למים ואף האדם עצמו רבו עשוי ממים. וזכני לראות בכנין ביהמ"ק ולעשות שם שמחה גדולה על שאיבת המים הנקראת 'שמת בית השואבה', כי חסד המים גדול הוא מאד וראוי לעשות ממנו שמחה ועסק גדול וזכנו לשמח מאד בכל ימי חג הסכות, ולקיים מה שצויתנו 'ושמת בחגך... והיית אף שמח', שלא יעלה שום עצבות בלבנו בכל ימי החג, ונתיה רק שמחים בשמחה עצומה בחסדך הרבים שעלנו, ונשאב מקדשת החג הזה שמחה לכל השנה בלה.

שיוצאת מ-ה' (משמח) מוצאות הפה בקול ה'לה, שפאדם זועק כשהוא פשכור משמחה וזהבת ה'. וזהו 'הו-שע' - מלשון 'שעשוע', שפשאנו זעקים לפני ה' ומוציאים לפניו את הנשימות במלא השמחה וההפרת הטוב, אלו שעשועים לפני ה'. 'נא' - זו רחמינות ובקשה לפני ה' שיפנה אלינו ברוח וימת לנו תמיד לראות את חסדך, להתפעל מהם ולשוח בהם, ושיקיים בנו 'ונאני קרבת אלקים לי טוב... לספר כל מלאכותיך'.

חז"ל פרושו את מה שנאמר: "פרי עץ הדר", שהפונה לפרי שגדילתו בפרדס דומה לדר עינים שגדלים בו גדולים וקטנים ובעלי מומין יחדיו, וכן הפונה לפרי שדר באילן משנה לשנה וזהו האתרוג, והספה שדרשו חז"ל דרשה מחדשת שקזו, משום שהבינו שרצון ה' ללמדנו במצות האתרוג שנהיה עניים ושלפלים ושהיה מוכנים לשבת יחד עם קטנים ממונו ועם בעלי מומין, כרבי עקיבא שהלך בעונה ללמד אותיות א' ב' עם הקטנים, והיה נוטל אתרוג גדול (ספ"א ל:); להראות שהגדול חי עם הקטן.